

Brussels.

10/11 1921p.

MISSION DIPLOMATIQUE
DE L'UKRAINE

№. 2. 209 17/11 1921p

g

Данн. В. 17/11. 2. 78

г. 18.

До Міністерства Зауордонних Справ.

11/1921
b. 209
b. 209
18/11 1921p

При цьому маю реєстр надісланих доклад про
випускне і міграційне положення Союзиді у
1920 році. Цей доклад, як і доклад про стан
земли в Україні, маю своєю метою відкрити нові
реєстри міграції раси, ніж мені затверджено в Ціжму-
стрі Міністерства в Д. Мисюковичу м.р. 2.821/4084,
договору, щоб несли документи, за 1/2 місяця
кабінет, імає зв'язок з попередніми ситуаціями
та ситуацією.

Работи з ними прохав Міністерство нові-
домити мене зараз по одержанні цього
докладу, чи поїхав з України допре і в цита-
ції доповіді до Міністерства і ра Мі-
ністерства одержати доклад про Україну,
мої доклади про судові процеси з Кувелоду
Датчолант в Лондоні та доклад про
дегизити Мейі і додати до нього, але вистави-
ти окрема конії відомостей та оправдан-
ня документи. Мені невідомо знати, щоб
дуже певним, що мої доклади вступили
до Міністерства. Нинішні відомості на мої
доклади і до цього часу не маю від Міністер-
ства.

11/1921
b. 209
b. 209
18/11 1921p

Телева Мейі до Союзиді на Україну

Ахматов

ВНУТРІШНЯ І МІЖНАРОДНЯ СИТУАЦІЯ ГОЛЯНДІЇ У 1920 РОЦІ.

В економічному відношенні Голандія є країною переважно хліборобською і торговельною, і лише після цього у певній степені індустріальною. Особливо важливе значіння Голандії має яко торговельна держава. Цьому сприяє дуже вигідне географічне становище Голандії між Англією й Німеччиною й Бельгією, на березі Північного моря, там, де у нього впадають Рейн, Маас і Шельда. Вона має два порти: Роттердам (найбільший у сучасний мент порт Європи) і Амстердам, які обслуговують Центральну Європу. Голандія, яка займає 25-е місце в Європі по розміру своєї європейської території, має надзвичайно велику торговельну флоту (1651 тисяч тон) - перед війною вона займала восьме місце у світі по кількості свого тону, зараз сьоме. По кількості пароплавів, які будувалися у 1920 році (832 тисячі тон), Голандія займає у світі третє місце, уступаючи лише перед Англією і Злученими Державами Північної Америки. У 1920 році вже кілька великих Роттердамських пароплавних товариств зверталось до Місії У.Н.Р. з пропонуванням закласти пароплавну лінію Роттердам-Одеса, як ~~однак~~ тільки Одеса буде звільнена від большевиків. Великим джерелом економічного добробуту Голандії є її колонії - Нідерландські Індії - які через свої продукти (кава, чай, перець, кориця, цукор, копра) мають величезне значіння для всього ~~всех~~ світу. Амстердам з своєю Біржею є одним з головних фінансових осередків Європи.

Завдяки тому, що Голандії пощастило залишитися нейтральною за час війни 1914-1918 рр., вона надзвичайно зміцнила своє економічне становище. За час війни вона заробила два мільярди гульденів; правда вона значно втратила на російських акціях у зв'язку з революціями 1917 року. Про економічний добробут Голандії найкраще свідчить її валюта, гульден, який разом в швейцарському франку має найвищий курс з усіх валют, уступаючи лише перед долляром.

Таблиця курсів валют на Амстердамській біржі 30-го грудня 1920 року.

Чек на:	Курс:	Паритет:
Льондон	11.25½	12.10,70
Берлін	4.40	59.26
Париж	18.85	48.00
Брукселя	19.82½	48.00
Базель	48.62½	48.00
Відень	0.75	50.48
Копенгага	50.10	66.67
Стокгольм	63.35	66.67
Християнія	50.25	66.67
Нью-Йорк	3.19½	2.48

Високий сучасний курс доляра (який зараз на 24% вище паритету, але два місяці тому навіть був на 36% вищий паритету) пояснюється тим, що Німеччина купує на Амстердамській біржі долари у великій кількості, щоб заплатити за куплені в Америці, сирівці, збіжжя і хлопок.

Зараз же по ~~всех~~ скасованні блокади Голандія почала жваву комерцію з Європейськими й заморськими державами. За перші 11 місяців 1920 року Голандія імпортувала на 3.034 мільона гульденів а експортувала на 1.545 мільонів гульденів, так що не вигідний торговельний баланс Голандії виносить 1.489 мільонів гульденів. Велика економічна криза, яка почалася місяців чотирі тому у Японії і Америці і яка перекинулася зараз на Європу, різко відчувається і у Голандії. Причини цієї кризи полягають у побільшенню продукції, зменшеному споживанні і зруйнуванні валют Європейських держав, які приймали участь у великій війні. Падіння цін почалося з цукру, шкіри, хлопку і потім розповсюдилося і на залізо, сталь, кам'яний вугіль, збіжжя і м'ясо.

У Голандії багато фірм закупило величезні запаси різних цих товарів, сподіваючися з великим заробітком продати їх до середньої Європи, Росії і України, як тільки настане економічна відбудова цих країв, але тепер, коли Німеччині з великим трудом вдається прогнати своє населення, коли Австрія обідніла до краю, і становище інших держав повставших з Дво-единої монархії мало чим краще, коли, здається, хаос у східній Європі на території бувшої Російської Імперії зробився перманентним, то при великій падінні всіх цін, всі ці товари вийшли на ринок, й ціни падають ще більше, від чого багато фірм збанкрутували, і акції найкращих підприємств впали більше ніж у 2 рази. Позаяк Європа не може зараз купувати товарів в Америці, в зв'язку з високим курсом доляра з одного

боку, і Злучені Держави Північної Америки і Канада заборонили в'їзд ріжним категоріям емігрантів з другого боку, той і пароплавним лініям нема кого й чого перевозити, фрахти у короткий час впали у кілька раз, і Компанії мають величезні страти. Дуже сумний настрої панує і у молодій і ще не дуже міцній промисловості Голяндії, яка вже вже тепер починає відчувати конкуренцію відроджаючої промисловості Німеччини і Бельгії де ще платня для робітників багато менша ніж тут, завдяки низьким валютам Німеччини і Бельгії.

У політичному відношенні Голяндія є Парляментарне Королевство з Міністерством відповідальним перед Парляментом, по типу Англії. Відношення між Королевою й народом дуже добре, бо Королева коректно відноситься до конституції й не думає втручатися у постанови парляменту. Цей останній, який називається генеральними штатами, складається з двох палат, першої з 50 членами, і другої з 100 членами. Виборче право у Голяндії загальне, пряме, таємне, рівне і пропорціональне. До 1919 р. жінки користувалися лише пасивним виборчим правом, зараз мають активне. Право голосу, яке має х кожний нідерляндський громадянин, який має 25 років, мають тільки 3.250.247 осіб (всього населення у Голяндії 6.800.000). Головними партіями у другій палаті є Римсько-католицька (30 членів), соціал-демократична (22 чл.), анти-революційна (13 чл.) і християнсько-історична (7 чл.). Зараз править краєм такване християнське міністерство, яке спирається на більшість парляменту, а саме, на римсько-католицьку, анти-революційну і християнсько-історичну партію. Кілька дрібних ліберальних партій, соціал-демократи і комуністи в опозиції. Не дивлячись на те, що у Голяндії католики складають меншість серед населення (2/5 католики, 3/5 протестанти), вони у політиці Голяндії, завдяки своїй сильній партійній дисципліні, грають зараз первенствующу роль. Голова Ради Міністрів і голова другої палати - католики. Соціал-демократична партія дуже сильна і на її чолі стоїть улюблений всім робітництвом Голяндії, відомий Трульстра, між иншим великий прихильник України, право якої на самостійність він захищав на конференціях другого інтернаціоналу у 1919 р. в Амстердамі і у Люцерні. Голяндська соціал-демократична партія є членом другого інтернаціоналу, одним з самих видатних провідарів якого і є Трульстра. В останні часи підносяться голоси що треба відбудувати новий інтернаціонал, більш лівий ніж другий, але більш правий ніж третій. Правителство розумними заходами йде на зустріч робітництву, яке ще в 1919 р. має 45-годинний робітничий тиждень. Зараз кількість членів с.-д. трохи зменшується. Комуністична партія у парляменті складається з 3 членів, які родлять досить галасу, але серйозною небезпекою їх не вважають. На чолі цієї партії стоїть Вайнкоп, який літом м.р. був у Москві, де ходив весь час у червоній сорочці, викликав сміх учасників 3 інтернаціоналу, на конгрес якого він приїхав. Вайнкоп скомпрометував себе у Голяндії тим, що невдало спродував большевицькі брильянти, які він одержав для західно-європейського бюро 3-го інтернаціоналу в Амстердамі; між иншим, напрямком праці цього бюро Ленін був дуже незадоволений (Ленін знайшов політику Вайнкопа занадто лівою) і зачинив це бюро у початку минулого літа.

З сфери діяльності парляментарних установ за минулий рік можна відмітити: кредит у 200 мільйонів гульденів для Німеччини, чим Голяндія перша з усіх держав світу дала почин для відбудови однієї з так потерпілих від великої війни держав Європи; договір цей ратифікований у кінці грудня; збільшення платні урядовцям на державній службі і вчительському персоналу; збільшення пенсії на 40%; закон проти революції, проти якого соціалісти й комуністи зпочатку підняли великий галас, навіть, зробили обструкцію у палаті, але, нарешті, musiли згодитися з прийняттям його; закон про поліпшення нижчої освіти; і сполучення міністерств війни і морського в одне міністерство народньої оборони.

За весь минулий рік у країні було спокійно, були лише невеликі демонстрації у зв'язку з анти-революційним законом. На протязі двох місяців ще тривав страйк портових робітників і ще був короткий страйк урядовців пошти та телеграфу. Страйки ті скінчилися нічим.

На терені зовнішньої політики Голяндія мала у минулому році більш контакту з впливовими світовими проблемами ніж раніше. Взагалі Голяндія не веде активної закордонної політики у питаннях, де вона не є безпосередньо зацікавленою, у відносинах між обома групами бувших суперниць за час мирової війни - між державами антанти й між центральними державами - Голяндія намагається грати примирюючу посередницьку роль. З одного боку, з Німеччиною і центральною Європою вона зв'язана великою комерцією, Ні-

меччина є Hinterland'ом Роттердамського і Амстердамського портів; з другого боку, Голандія має багато спільних інтересів з найбільшою з держав Антанти, з Англією. Як її велика сусідка, Голандія живе переважно комерцією, має велику торговельну флоту, східні Нідерландські Індії в Азії знаходяться між Бритійськими Індіями і Австралією. Крім дуже розвинутої торгівлі, з Англією звязують Голандію ще глибокі народні симпатії, багаті більше ніж з Францією. Ця остання підтримує у цей мент імперіалістичну політику Бельгії проти Голандії. Героїчне поводження Бельгії проти німецької інвазії викликало у Голандії глибокі симпатії до Бельгії, і тут собі знайшли притулок за час війни багато десятків тисяч бельгійських біженців. Тим більше було обурення у Голандії, коли Бельгія по скінченні великої війни схотіла при ревізії договору 1839 р. (який встановив відносини між Голандією і Бельгією після їх розпаду у 1830 р.), анексувати у Голандії дві провінції - Лімбург і Зеландську Фляндрію (лівий беріг Шельди). Ця "чорна невдячність" викликала надзвичайне обурення серед голандців. Але Голандії вдалося перешкодити цім планам Бельгії і Франції при мовчазній допомозі Англії. За це Нідерландський міністр закордонних справ van Karnebeek користується у Голандії немалою популярністю. Йому ж вдалося вдало провести дуже делікатну справу - відмовлення видачі Антанти, не дивлячись на її повторні різкі вимоги, Екссисаря Вільгельма, який тут у листопаді 1918 року знайшов собі притулок, після розгрому Німеччини. Нарешті, держави Антанти примирилися з відмовкою. Незадоволення викликав тут неоголошений, не дивлячись на § 18 Версальського договору, Франко-Бельгійський мілітарний договір літа 1920 р. направлений проти Німеччини. Голандія відмовилася рішуче приєднатися до цього договору. Її політикою за останні 100 років було не звязувати себе союзами. Лише завдяки цьому Голандії пощастило залишитися нейтральною за час великої війни. Весною Генеральні штати без особливого ентузіазму прийняли закон про приєднання Нідерландів до Ліги Націй, на яку ще й досі особливих надій не покладають. Все ж на засіданні Ліги Націй, у минулому листопаді у Женеві, Голандія мала гарний успіх, ухвалено, що Двір постійного Інтернаціонального суду, проєкт якого був вироблений цим літом на конференції 13 найкращих юристів світу у Газі, по дорученню Ліги Націй, буде знаходитися у Газі, у Палаті Миру, і тим Гага буде юридичною столицею світу. Взагалі Гага і Амстердам, як і Женева і Брюксель, є улюбленими містами для конгресів різних міжнародних інституцій і їх осідком. У минулому грудні парламент, під впливом католицької партії, прийняв закон про установаження постійного посольства до Ватикану (раніше Голандія там мала лише тимчасове представництво). Уже під кінець року у Голандії ще вийшов дипломатичний конфлікт з Сербією, яка за часи війни заарештувала Нідерландського конзуля, після війни вислала його у 48 годин з Білгороду і двічі повернула Нідерландському посольству його ноту протесту з цього приводу. Після цього виз був своїм правительством відкликаний з Білгороду, а сербського посла у Газі повідомили, що "Правительство Королеви не вважає потрібним його перебування у Газі".

Що торкається відношення до Східного питання то Голандія у ньому займає вибіжуче становище і йде слідом за великими Європейськими державами. Большевики абсолютно симпатіями тут не користуються, крім у невеличкій комуністичній партії. Пропозиція останньої почати торговельні й дипломатичні зносини з Східною Росією, була Генеральними штатами у минулому році два рази відкинена великою більшістю. Голандія, яка у світі всякого імперіалізму, у тому числі і російського. Це є одна з причин чому зараз Україна користується у Голандії глибокими симпатіями суспільства і преси. Дипломатична Місія У.Н.Р. і Українське Бюро Преси, з яких самого приїзду свого сюди у початку 1919 року знайшла тут плодотворний ґрунт для своєї праці. Дуже добре освідомлена преса Голандії подає більше відомостей за Україну, ніж це роблять преса і часописи в інших країнах. Дуже важливим фактором зацікавлення Україною є економічний. Преса звертає особливу увагу на економічні можливості України, на навізання торговельних зносин з якою й досі покладаються великі надії. Українською Кооперацією зацікавилися не тільки економічні й фінансові кола, але й Нідерландське Міністерство Торгу і Промисловости. Майже всі статті виданої у Брюкселі у 1920 р. книги "L'Importance économique de l'Ukraine" були за минулі два роки надруковані по кілька разів у різних щоденниках та у спеціальних економічних виданнях.

Крім загально-політичного і економічного факторів, зацікавлення Голандії Україною і її симпатії до останньої пояснюються ще почасти, певне,

6

мадокому на Україні відомим фактом, що Україну і Голандію ще звязують більш міцні вузи рідства. А саме, на Україні серед інших народів, які собі найшли нову батьківщину на її гостинній і плодovitій землі, серед болгар, німців, чехів, мається на Катеринославщині, на Херсонщині і на Північній Таврії 60.000 - 80.000 менонітів - хліборобів, які почували себе надзвичайно добре на Україні до большевицької і денікінської інвазії 1919 року. Меноніти перші з усіх народів України, одночасно з кримськими татарами, ще у початку літа 1917 р. привітали й визнали Центральну Раді у Києві окремою делегацією. Ці меноніти є народом Голандського походження. У Голандії менонітів (радикальна протестантська релігія) лише 60.000, але вони грають велику роль у суспільному житті края. Вони часто займають посади Міністрів і Послів і, як банкіри, грають велику роль на Амстердамській біржі. Наприклад, зараз на 4 роки призначений Генерал-губернатором Східних Нідерландських Індій бувший Голова Другої палати Генеральних штатів, Пан Фок, і відомий європейський фінансист, віце-президент Бруксельської фінансової конференції, президент Нідерландського Державного банку, Пан Фіссерінг - меноніти. Судьбою українських менонітів, яким зараз живеться дуже тяжко під большевицьким пануванням цікавляться не тільки тутешні меноніти, але й суспільство й преса, і про них було надруковано у минулому році багато статтів у всіх великих часописах, і зараз читаються про них доклади. Голандські меноніти зараз зробили Комітет допомоги своїм братам на Україні, і у короткий час уже зібрали кілька тисяч гульденів. У цей комітет запрохали, як члена, Секретаря Дипломатичної Місії У.Н.Р. у Газі, *д-ра Андрія Варкенгіна, який поведить з шантажних менонітів Чаракни.* -

Гага, 8-го січня 1921 року.